

A row of approximately 15 lit candles is shown against a dark background. The candles are yellow and have bright orange flames. The word 'Голодомор' is overlaid in a large, bold, red font with a white outline. The text is positioned horizontally across the middle of the image, partially obscuring the candles.

Голодомор

Голодомор

Мета.

Освітня. Ознайомити з причинами трагедії в Україні 1932-1933 років; прослідкувати причини й історичний процес протистояння Росії і України.

Виховна. Формувати національне самоусвідомлення, національну гордість, обов'язок вивчати, знати свою історію, пам'ятати минуле задля майбутнього.

Матеріали, обладнання. Виставка документів, фотографій, літератури. Свічі. Колосся.

План

1. Зі слів очевидців.
2. Протистояння. Політика КІРС: ідеологічні і організаційні заходи.
3. Причини голоду 1932-1933 років.
4. Голодомор.
5. Запаліть свічу. Пом'яніть. Не забувайте.

1.

Коли я в дитинстві чула від прабабусі Марини слово голод (а зростаю у «золоті» часи «застою»), то зовсім не розуміла, як таке може бути, навіть не вірила, думала, лякає мене старенька, щоб я шкоди не робила. А прабабуся завжди повільно доїдала свого окрайчика і крихти обережно зм'ятала у суху зморщену долоню, щоб згодувати курочкам, але не дай Бог розсипати. Вона не любила згадувати про це, а була неговіркою, тому лиш промовляла: «Голод був. Мерли люде». Її дочка Ніна народилась у 1925 році, тому добре пам'ятає 1932-1933 роки. У нашому селі люди так-сяк змогли прогодуватись взимку, бо якимось

зуміли зберегти свої мізерні запаси, але, виснажені, з нетерпінням чекали весни, щоб скоріш з'явилась зелень. Бабуся пригадує, як бігала разом із сусідськими дітьми на пагорб поблизу села, щоб зірвати першу лободу, а мати додавала ту лободу в юшку та, висушивши, підсипала у ріденьке тісто для оладок. Оладки ті були зелено-сірого кольору, терико-гіркими на смак. Її сестра у той час захворіла, ослаблений дитячий організм не зміг подолати хворобу – дівчинка померла. Бабуся Ніна була старша і жвавіша, іноді бігала до бездітних родичів, де дядина потай від скупуватого чоловіка трохи її підгодовувала. (с. Городище Менського району Чернігівської області спогади Антоніни Олексіївни Бєдної (Вонарх) 1925 р.н.)

2.

Протягом десятиліть точиться суперечка про причини голодомору в Україні у 1932-1933 роках. Дослідниками зібрано безліч фактів, які доводять, що голод був створений штучно урядом Радянського Союзу як частина заходів, спрямованих на винищення генофонду нації. Метою ідеології КПРС, яка спрямовувалась на ріст великої російської нації і асиміляцію і подальше зникнення малих, до числа яких українська потрапила у першу черг, було виправдання загарбницької політики Росії. Організаційні заходи, що проводились у тому ж напрямку, передбачали фізичне знищення, ув'язнення і виселення, «анти-радянських елементів», зокрема куркулів – тих, хто мав у селі міцне прибуткове господарство. У 2003 році до 70-ої річниці тих страшних подій було видано книгу «Злочин», у якій зібрано архівні документи, спогади, фотографії, висновки досліджень, що доводять злочинну діяльність КПРС проти українського народу і не лише в ці роки.

Етнічна і територіальна цілісність, давня історія, споконвічне прагнення українського народу свободи і незалежності та загарбницька імперська політика могутнього сусіда Росії протягом століть – ось причина невидимого на перший

погляд конфлікту. Українці – працьовитий, волелюбний, наділений неабияким розумом, мудрістю, досвідом народ, здатний самотійно будувати своє життя, свою державу і не потребує протекторату «старшого брата» – так з любов'ю і гордо протягом десятиліть радянської доби іменували себе росіяни. Підемо слідами такої дружби. Талановитий полководець і політик Богдан Хмельницький укладає з Росією угоду, згідно якої наша країна визнається самотійною, але з роками під тиском Україна крок за кроком втрачає свої незалежні позиції, перетворюючись у рядову провінцію – настільки принизливими стали умови останніх угод. Гетьман Іван Мазепа, усвідомлюючи наслідки, робить відчайдушну спробу відвоювати позиції Переяславських угод – і після того гетьманська столиця Батурин захлинулася у власній крові. Такою була страшна помста Петра. Росія, 1917 рік, жовтневий переворот. Січень, 1918 рік, утворення Української народної республіки. Вересень, 1918 рік, Декрет, який узаконює масовий «червоний терор», бій під Крутами – загибель трьохсот відданих юних захисників молодої України у нерівній кривавій битві – початок протистояння у ХХ столітті. 1919 рік, на території України остаточно встановлено радянську владу. У 1922 році Україна стає однією з союзних республік Радянського Союзу, а попереду – натхненна спроба українського культурного відродження, сталінський режим, колективізація, переслідування, репресії: арешти, розстріли і як останній крок, щоб навіки приборкати «національну меншину» українців – чітко і продумано спланований голодомор. Дії проросійського комуністичного уряду визнано злочинними у Міжнародній громадській кримінальній справі по звинуваченню КПРС у злочинах на території України. Документи з державних архівів свідчать про свідоме і насильне винищення українців. Це був геноцид проти української нації.

3.

Сталін ставить завдання остаточно завершити колективізацію сільського господарства. У липні 1931 року рішенням ЦК ВКП(б) всіх, хто не хотів відмовитись від власного господарства і вступити до колгоспів, взяли на облік, оголосили ворогами – «антирадянськими елементами». Вони підлягали арешту, виселенню, а ті, кого відносили до першої категорії неблагонадійних – терміновому розстрілу. За наказом Єжова областям України було встановлено квоту: Наприклад, у Чернігівській області треба було виявити 300 «ворожих елементів» першої категорії, 1300 – другої, 1600 – третьої, У Харківській відповідно 1500, 4000, 5500. Повноваження виносити вирок було надано так званим трійкам – це були перший секретар обкому партії, начальник обласного управління НКВС та прокурор області.

Було організовано тотальні хлібозаготівлі за принципом продрозверстки із використанням репресивних заходів. Було знищено 4,6 мільйони селянських господарств, усупільнено худобу, велика частина якої загинула взимку від холоду у непідготовлених приміщеннях і від нестачі кормів. У архівах збереглися дані, що у 1933 році у різних регіонах загинуло 42%-75% поголів'я.

Колгоспам було встановлено безпідставно завищені плани хлібозаготівлі, виконати які було нереально. Люди, що працювали у колгоспах, повинні були відпрацювати встановлену кількість трудоднів, лише певна частина з них підлягала натуральній і грошовій оплаті. У листопаді 1932 року вийшла постанова Раднаркому призупинити оплату. Правління колгоспів зумисне скорочували кількість трудоднів, що підлягала оплаті. У 1932 році колгоспи взагалі не розраховувались з третиною селян, а навесні 1933-го – з половиною. 6-9 мільйонів людей були позбавлені засобів існування, але й це не допомогло виконати план. За розпорядженням першого секретаря ЦК ВКП(б)У Молотова

було створено надзвичайну заготівельну комісію. Хліб вилучали насильно, забирали майно, позбавляли житла. За невиконання плану хлібозаготівель на селян накладались грошові штрафи у 5 разів вищі за вартість зерна. Люди писали листи-скарги, просили не накладати штраф, бо це непосильно і прирече сім'ю на голодування, та ніхто не зважав на них. Щоб вижити, люди потай зрізали у полі колоски, а Влада вживала нових заходів: у серпні видано постанову «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів, кооперативів...», згідно якої передбачалось суворе покарання. Протоколи судових справ з архівів свідчать про те, як жінку було засуджено п'ятьма роками ув'язнення за те, що її дитина зрізала на полі «до п'яти фунтів колосків», чоловіка за 1кг колосків засудили на сім років ув'язнення. Коли у 1932 році вже лютував масовий голод, вийшла чергова постанова про конфіскацію того, що раніше було виплачено на трудовні «незаконно» та наступна про «чорні дошки», на які заносились села, що «злісно саботують хлібозаготівлю». Цією постановою заборонялась завозити будь-який товар у сільські кооперативні крамниці, весь товар, що там залишався, наказано вивезти, заборонялась колгоспна торгівля.

4.

Голод фактично розпочався пізньої осені 1931 року. Тривав він 22 місяці, але наслідки його виявлялись ще у 1934 році – хвороби: тиф, кишково-шлункові інфекції.

Голод жорстоко косив цілі села. Померлих не встигали ховати. Спочатку копали окремі могили, потім сил копати не стало, то ж трупи скидали у одну яму, яка наповнювалась до вечора. Хто мав сили, намагався знайти їжу для себе, для дітей, які страждали найбільше. Сотні опухлих і виснажених від голоду блукали околицями міст, куди йшли, сподіваючись вижити. Їх проганяли, але, не маючи сил йти

далі, вони помирали просто на вулицях. У людей почались розлади психіки, вони божеволіли від голоду, жаху і горя, втрачаючи рідних. Їли здохлих тварин, людські трупи, траплялись випадки канібалізму. Голод був також у Казахстані, на Кубані і Північному Кавказі, де проживали великі групи етнічних українців.

Встановити точну кількість жертв голодомору 1932-1933 років досі не вдалось. Причиною є те, що інформація про смертність приховувалась владою, бо ніхто не визнавав факту голоду на Україні, вести державні записи про смерть вже не встигали та часто і не було кому. Внаслідок голодомору померло від 7,5 до 12, 5 мільйонів українців.

За висновками розслідування Міжнародних правозахисних організацій – Міжнародного військового трибуналу і трьох відповідних Конвенцій – дії КПРС проти українців, причиною яких став голодомор 1932-1933 років визнано злочином.

5.

Ми століттями прагнули свободи. Ми гинули, борючись за неї, ми її досягали, втрачали і прагнули знову. Нарешті здобули. І ми того варті. Бо ми – волелюбні, мирні, розумні і працьовиті, ми – єдиний український народ.

Нехай у цю мить спалахнуть свічі пам'яті. Нехай це полум'я ніколи не гасне у наших серцях. Вшануймо пам'ять мільйонів українців – чоловіків, жінок, дітей, закатованих голодом.

Література

- 1. Злочин. Упорядкував П.Кардаш. «Фортуна» Мельбурн Київ 2003 рік*
- 2. Звинувачувальний висновок. Стаття-дослідження Л. Лук'яненко*

*Підготувала вчитель української літератури і англійської мови
Городищенської ЗОШ І-ІІ ст. Менського р-ну
Чернігівської обл. Н.А.Шабел.*

